

Su contu de una manta

Onni borta chi beniat a domo nostra, tzia Rosaspina nos poniat sa conca in avolotu. Pro fortuna beniat raramente, ca ch' istaiat a tesu dae nois, agiumai foras de sa bidda, in una domo antiga de proprietade sua, in mesu a unu ortu mannu bellu meda, in ue su càule a frore, in custa istasione, pariat luna prena, e in beranu radiosu de crocos coltivados, de esèrtzitos de ispàralu cun su cuguddu biaitu, e prus de totu sas àrbores de cariasa artas meda, gosu de pugiones e ispàsimos de pitzocos errabundos. Biviat sola cun una massaja chi li teniat contu s'ortu e faghiat fintzas de cane de bàrdia: una fèmina fidele, pitica e mascrona, chi fumaiat sa pipa e, cando serbiat, ischiat isparare s'archibussu. Tzia Rosaspina, imbetzes, fiat arta, *gentildonna* de ratza; ancora bella; ma su nùmene suo discurpaiat su caràtere suo, ca fiat àspida e printzipitosa, de una virtude esasperante: e, forsis pròpriu ca fiat perfeta issa, agataiat ite nàrrere a totus; e non nche li fuiat mancu s'umbra de su prus intimu e non deretu pensamentu nostru. Sas paràulas suas, sos esèmpios suos, sas profetzias suas, teniant bortas meda unu colore de Apocalisse: est beru, però, chi nos faghiant a tìmere e nos faghiant male ca fiant basados subra de unu fundu monolìticu de veridade e de esperièntzia. Acò chi una die issa benit e biet, subra su letu nostru matrimoniale, una manta noa, de seda birde, chi portaiat ancora su sinnu de sas pinnigas e su fragu de sa roba apenas essida dae sa fàbrica. S'apoyentu nd'est totu illuminadu comente unu riflessu de beranu, e sas cosas, fintzas sas prus ùmiles, si nde allegrant. Su opinu, in dae in antìs de sos bidros de sa lògia, paret agiumai gelosu, e faghet de totu pro èssere issu puru prus birde de su sòlitu. Chie non si

allegreat est tzia Rosaspina: antzis sa cara sua si faghet prus sèria, e sos ogros suos parent chi portent comente una lughe birde, ma mala e severa. – E sa manta bianca chi t’aiat lassadu mama tua? – Preguntat. – L’amus arregorta, si cumprendet: non mos l’amus bèndida. - Si chircat de leare sas cosas a sa lèbia, cun tzia Rosaspina: issa non cumprendet sa brulla, comente fintzas s’antepassadu nostru don Micheli Berchitta, chi, andadu a s’inferru (apenas mortu), a su dimòniu chi l’ispinghiat a cara a su fogu eternu cun su furcone aiat naradu arrennegadu: “Oh, a pagu cun sa cunfiànsia; a mie non m’agradant sas brullas”. – Cheret nàrrere, - sighit tzia Rosaspina, - chi bois dispretziades sas cosas sacras e bos agradant sas cosas noas modernas. E chi tenides puru dinari de nche fulliare, mentres b’at gente meda chi morit de fritu e de fàmene. Bene, bene: bastat chi Deus non si ofendat e...e... Bortat de palas a su letu, essindenche dae s’apostu cun una andanta de ebba inchieta; e no atzetat mancu sa cìchera de su caffè, chi li agradaiat meda: ma in antis de si nche andare no at pòdidu fàghere a mancu de nàrrere: - Bastat chi cussa manta non portet disgràtzias! – Deo l’apo fatu sosorros a palas; e non bastende custu apo tocadu sa pùntza pitica e trota chi porto semper in bussaca; e mancu segura de sa puntza, pro canta istima e ammirassione tenia pro issa, apo naradu tra me e me: “Crepet s’astròlogu”. E puru fiat pròpriu cussa die chi, a pustis de mi èssere pasada, mi nde so pesada cun unu dolore forte a sas palas; unu dolore mudu, chi penetraiat finas a su petus e faghiat sarraschiare sa gula faghinde. nde pigare unu sabore aspru e rànchidu: mi pariat de nche àere ingurtu birderàmine e chi su fragu de sa manta m’abarriat in su nare. Apo pensadu a tzia e a s’augùriu malu suo, ma fintzas a su fritu in palas de sa die in antis, in una gita in campagna. Sighende su dolore mi nche so torrada a su letu, e ant avisadu su dotore. Fiat un’amigu mannu nostru, su dotore, e cando beniat a nos chircare pro una sìmplitze vìa, cheriat semper una tassa de binu ispumante pro nos augurare salute bona e vida longa. Ma custa borta no est bènnidu issu: forsis non fiat in biddu, e at mandadu unu sostitutu chi est

arribadu a sero, e est intradu a manera insòlita e istrana in s'aposentu meu silentziosu. Sa figura sua alta meda, prus che àteru pro sas ancas longas chi pariant de linna, s'est bida in antis a canta a sa bidriera de su frenestone, in mesu a sos ramos de opinu chi si faghiat nieddu in s'isfundu in colore de ràmene de su chelu. Fintzas s'arba de su dotore fiat de cussu colore, ìspida comente sas agos de su opinu; ma lassaiat iscoberta una buca manna sensuale e bona, de sàtiru tristu. Custos particulares los apo bidos cando issu, a pustis de èssere acurtziadu silentziosu, s'est abacadu pro mi tocàre sa fronte e a pustis su brutzu cun sa manu pitica meda in cunfrontu a su carenadu mannu meda. A pustis m'at fatu sètzere e at atacadu subra sas palas mias nudas s'origra sua frita e tosta, chi mi pariat de m'èssere arrambada a s'intrada de una gruta. Cando fia torra corcada, issu at nadu, cun una boghe de gùturu e bassa chi si cumbinaiat bene cun sa figura sua istramba: - Bois non tenides nudda, sennora. Unu pagu ebia de frebba reumàtica, forsis: però tocat a si tènnere contu, cun custos tempos; nde podet bènnere sa bronchite o sa purmonite. Non si brullat cun s'ùmidu: l'isco bene deo chi so su dotore de sa Maremma e tèngio semper ite fàghere cun buscaiolos, picadores e catzadores. Deo l'abaidaia sena pòdere faeddare: mi pariat de lu bìdere in s'isfundu de unu quadru preistòricu; sigomente issu sighiat: - Est bene a curare custos malannos cun sos infusos e sos impacos de erbas: parmita, parmita! Fintzas sa chera vèrzine est bona in carchi casu, comente s'otite; e sa ruda pro sos ogros, e s'abba de mèndula pistada: custa faghet pro bois: est bona comente su late apenas murtu. E istare in su letu, - congruit, - bene ammontados e in su cheghentu. Bois seis pagu ammontada, mi paret. At tocadu sas mantas, incurbende. si pro intèndere su fragu de sa manta noa: su nare suo mannu e a punta s'est tòrchidu: - Ite fragu malu – at nadu: - Cambiade custa manta, ca tenet fragu de amoniaca e de anilina: est cosa venenosa. Gasi comente fiat bènnidu si nche est andadu, a sa muda e a sa sola. Ma pro ite niunu fiat bènnidu a lu retzire, a lu preguntare? Comintzaia a mi arrennegare ca mi aiant

lassadu a sa sola, cando tantas figuras una prus deforme e fea de s'àtera inghiriaiant in s'aposentu ancora illuminadu dae su crarore grogu de sa bidriera: fiant sos clientes arestes de su dotore, totu cun barbas rujas comente sa sua; buscaiolos cun sa bistrale, piscadores cun sas fiòtzinas, catziadores cun s'arcu! E sa manta mi pariat una palude birdastra, firma e fùnebre. – Porto de seguru sa frebba – pensaia, tentende de mi liberare dae su bisu feu. - E a ratza de frebba, - aiat naradu una chida a pustis maridu meu; - est arribada a barantaduos grados. Como chi su perìgulu est passadu, ti lu podimus finas nàrrere. Ca tocat puru de nàrrere chi su dotore de sa Maremma, bènnidu a mi visitare in sos bisos de su delìriu, no aiat ingertadu su male meu; chi fiat una bella purmonite dòpia. Eja, su perìgulu fiat passadu; ma sa cunvalescìentzia fiat longa; e, bènnida tzia Rosaspina a mi visitare, l'apo naradu: - E torrade.bos a nche leare sa manta maladita: non la chèrgio prus; dade.la a carchi pòberu chi sufrit su fritu e no intendet su fragu de s'amoniaca. – Andat bene, - rispondet issa cun boghe lenta, - l'amus a dare a sa loteria pro sos pòberos de sa parròchia: antzis tèngio inoghe unos cantos billetes chi bois diais dèpere comporare. Nche leo luego sa manta. Apo comporadu sos billetes: e, sa die de sa loteria, e non l'apo bìnchida pròpriu deo, sa manta? – Tzia Rosaspina, tzia Rosaspina, - la pregaia giai imbrenugada, - non mi nde torredas a domo cussa roba maladita: prus a prestu fuliadenche.la, ca como so cumintzende a creer chi finas dende.la a unu pòberu li diat causare malasorte. Brusiade.la in s'ortu. - Andat bene – narat issa, semper calma e severa. – Bi penso deo. Sunt passados annos meda. Nois semus andados in giru peri su mundu, mentres tzia Rosaspina est abarrada firma in su postu suo, in sa domo sua antiga, in mesu a s'ortu de càule a frore, chi in custa istasione paret luna prena, e de sas àlbures de cariasa chi bastat unu bolu de pugione pro nde fàghere rùere mìgias de fògias sìbiles a coros trapassados. Issa non nos iscriiat mai: pro Pasca ebia nos mandaiat sos oos tintos cun su tonforanu e pro Nadale sa turta de nughe. Ocannu peroe sa turta no at a arribare ca tzia est morta

dae una chida e nois semus torrados a inoghe giosso pro la torrare a bère un'ùrtima borta e fintzas pro acòllere s'eredidade modesta sua. Semus in tempos in ue un'eredidade pitica no est de dispretziare, tantu prus si benit santamente dae una criadura chi sa vida sua est istada tota una collana de dies lìmpidas e puras comente diamantes. E issa est morta gasi comente est bìvida: sena de sufrire, at serradu sos ogros e s'est dormida, in sa domo sua silentziosa, in mesu a s'ortu ruju e in colore de oro. Cando semus imbàtidos, fiat ancora in su letu suo largu, inue fiat nàschida; sa cara sua, chi pariat cussa de una santa betza de chera, nd'ispicaiat in su birde de una manta de seda: sa manta nostra. Non cuamus chi amus provadu terrore e ispantu cando amus connotu sa manta, chi duncas, sigamente oramai totu sas cosas de sa tzia nos apparteniant, torraiat a nois che brulla fùnebre. Ma sa massaja chi l'at assistida finas a s'ùrtimu nos cunfortat. - Issa teniat sa manta in su mòbile, cun sa cànfora e sa fozema e semper mi naraiat: - Cando apo a partire cun su carru de Deus, imbòliga.mi in custa manta, chi deo mi nche ande bestida de seda birde, comente un'isposa chi tenet milli isperas de gosu - .